ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 12ης Φεβρουαρίου 2009 *

Στην υπόθεση C-339/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Γερμανία) με απόφαση της 21ης Ιουνίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Ιουλίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Christopher Seagon, ενεργών ως αναγκαστικός διαχειριστής της Frick Teppichboden Supermärkte GmbH,

κατά

Deko Marty Belgium NV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits και J.-J. Kasel, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως συνεδριάσεως της 11ης Σεπτεμβρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο C. Seagon, ως αναγκαστικός διαχειριστής της Frick Teppichboden Supermärkte GmbH, εκπροσωπούμενος από την B. Ackermann, Rechtsanwältin,

— η Deko Marty Belgium NV, εκπροσωπούμενη από τον H. Raeschke-Kessler, Rechtsanwalt,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Boček,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Ο. Πατσοπούλου και Μ. Τασσοπούλου και από τον Ι. Μπακόπουλο,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις A.-M. Rouchaud-Joët και S. Gruenheid,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ L 160, σ. 1), και του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του C. Seagon, ενεργούντος ως αναγκαστικού διαχειριστή της Frick Teppichboden Supermärkte GmbH (στο εξής: Frick), και της Deko Marty Belgium NV (στο εξής: Deko), αναφορικά με την απόδοση εκ μέρους της δεύτερης ποσού 50 000 ευρώ που της είχε καταβάλει η Frick.

Το κανονιστικό πλαίσιο

3 Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1346/2000 ορίζει:

«Η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς απαιτεί να λειτουργούν αποτελεσματικά και αποδοτικά οι διασυνοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας και είναι αναγκαία η έκδοση του παρόντος κανονισμού για την επίτευξη του στόχου αυτού, ο οποίος εμπίπτει στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις κατά την έννοια του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚ.»

4 Κατά την τέταρτη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού, «για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς απαιτείται να μην υπάρχουν κίνητρα για τα μέρη να μεταφέρουν τα περιουσιακά τους στοιχεία ή τις νομικές διαφορές τους από ένα κράτος μέλος σε άλλο επιδιώκοντας να βελτιώσουν τη νομική του θέση (forum shopping)».

5 Η έκτη αιτιολογική σκέψη του ίδιου κανονισμού ορίζει:

«Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να περιορίζεται σε διατάξεις που διέπουν την αρμοδιότητα για την έναρξη διαδικασιών αφερεγγυότητας και τις δικαστικές αποφάσεις που απορρέουν άμεσα από τις διαδικασίες αφερεγγυότητας και έχουν στενή σχέση με αυτές. Επιπλέον, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για την αναγνώριση αυτών των δικαστικών αποφάσεων και του εφαρμοστέου δικαίου, οι οποίες επίσης ανταποκρίνονται στην προαναφερόμενη αρχή.»

6 Η όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1346/2000 ορίζει:

«Για να επιτευχθεί ο στόχος της βελτίωσης και της επιτάχυνσης των διαδικασιών αφερεγγυότητας που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, επιβάλλεται οι διατάξεις για τη δικαιοδοσία, την αναγνώριση και το εφαρμοστέο δίκαιο στον τομέα αυτό να συμπεριληφθούν σε κοινοτική νομοθετική πράξη δεσμευτική και άμεσα εφαρμόσιμη στα κράτη μέλη.»

7 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού ορίζει:

«Αρμόδια για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη. Για τις εταιρείες και τα νομικά πρόσωπα τεκμαίρεται, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, ότι κέντρο των κυρίων συμφερόντων είναι ο τόπος της καταστατικής έδρας.»

8 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει:

«Η κήρυξη της έναρξης μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας από τα κατ' άρθρο 3 αρμόδια δικαστήρια κράτους μέλους, αναγνωρίζεται στο έδαφος όλων των άλλων κρατών μελών μόλις αρχίσει να παράγει τα αποτελέσματά της στο κράτος έναρξης.

Ο κανόνας αυτός ισχύει επίσης και αν, ως εκ της ιδιότητας του οφειλέτη, είναι αδύνατη στα υπόλοιπα κράτη μέλη η κατ' αυτού έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας.»

9 Το άρθρο 25, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού προβλέπει:

«Οι αποφάσεις για τη διεξαγωγή και την περάτωση διαδικασίας αφερεγγυότητας οι εκδιδόμενες από δικαστήριο του οποίου η απόφαση περί ενάρξεως της διαδικασίας αναγνωρίζεται σύμφωνα με το άρθρο 16, καθώς και ο πτωχευτικός συμβιβασμός που εγκρίνεται από το δικαστήριο αυτό, αναγνωρίζονται επίσης άνευ ετέρου. […]

Το πρώτο εδάφιο ισχύει επίσης για τις αποφάσεις που αποτελούν άμεση απόρροια της διαδικασίας αφερεγγυότητας και εντάσσονται απευθείας σ' αυτήν, και αν ακόμη εκδοθούν από άλλο δικαστήριο.»

10 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 ορίζει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού. Οι διατάξεις του έχουν εφαρμογή επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων, εξαιρουμένων των φορολογικών, τελωνειακών ή διοικητικών υποθέσεων.

11 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, του κανονισμού 44/2001 προβλέπει:

«Εξαιρούνται από την εφαρμογή του:

[…]

β) οι πτωχεύσεις, πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12 Στις 14 Μαρτίου 2002, η Frick, η οποία εδρεύει στη Γερμανία, μετέφερε ποσό 50 000 ευρώ σε λογαριασμό τηρούμενο στην KBC Bank, στο Ντίσελντορφ, επ' ονόματι της Deko, εταιρίας εδρεύουσας στο Βέλγιο. Κατόπιν αιτήσεως που κατέθεσε η Frick στις 15 Μαρτίου 2002, το Amtsgericht Marburg (Γερμανία) κίνησε την 1η Ιουνίου 2002 διαδικασία αφερεγγυότητας ως προς τα περιουσιακά στοιχεία της δεύτερης. Με δικόγραφο που κατέθεσε ενώπιον του Landgericht Marburg, ο C. Seagon, ενεργών ως αναγκαστικός διαχειριστής της Frick, ζήτησε από το εν λόγω δικαστήριο, με αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως, να διατάξει την Deko να αποδώσει το ποσό αυτό.

13 Το Landgericht Marburg απέρριψε το αίτημα αυτό ως απαράδεκτο, με το σκεπτικό ότι δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθεί. Επειδή δεν ευδοκίμησε ούτε η έφεση που άσκησε, ο C. Seagon άσκησε αναίρεση («Revision») ενώπιον του Bundesgerichtshof.

14 Υπό τις συνθήκες αυτές το Bundesgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας που αφορά τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, δυνάμει του κανονισμού περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, διεθνή δικαιοδοσία προκει-

μένου να επιληφθούν αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως κατά εναγόμενου που έχει την καταστατική του έδρα σε άλλο κράτος μέλος;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Η αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, του κανονισμού [44/2001];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

15 Τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση αγωγών πτωχευτικής ανακλήσεως.

16 Από την απόφαση παραπομπής προκύπτει ότι η ανακλητική αγωγή διέπεται, στο γερμανικό δίκαιο, από τα άρθρα 129 επ. της κανονιστικής αποφάσεως περί αφερεγγυότητας (Insolvenzordnung), της 5ης Οκτωβρίου 1994 (BGBl. 1994 I, σ. 2866). Μόνον ο σύνδικος της πτωχεύσεως μπορεί να ασκήσει την αγωγή αυτή σε περίπτωση αφερεγγυότητας, προς προάσπιση αποκλειστικώς των συμφερόντων του συνόλου των πιστωτών. Κατ' εφαρμογήν των διατάξεων των άρθρων 130 έως 146 της κανονιστικής αυτής αποφάσεως, ο σύνδικος της πτωχεύσεως μπορεί να προσβάλει πράξεις τελεσθείσες προ της κινήσεως της διαδικασίας αφερεγγυότητας που είναι επιζήμιες για τους πιστωτές.

17 Συνεπώς, η ανακλητική αγωγή περί της οποίας πρόκειται στην κύρια δίκη αποσκοπεί στην αύξηση του ενεργητικού της εταιρία την οποία αφορά η διαδικασία αφερεγγυότητας.

18 Πρέπει να εξεταστεί αν οι ανακλητικές αγωγές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000.

19 Προς τούτο, πρέπει προκαταρκτικώς να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, στο πλαίσιο της νομολογίας του της σχετικής με τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), ότι αγωγή όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης συναρτάται με διαδικασία πτωχεύσεως, καθόσον απορρέει άμεσα από την πτώχευση και συνδέεται στενώς με διαδικασία ρευστοποιήσεως περιουσιακών στοιχείων ή δικαστικού διακανονισμού (βλ. απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 1979, 133/78, Gourdain, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 383, σκέψη 4). Επομένως, αγωγή έχουσα τέτοια χαρακτηριστικά δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Συμβάσεως.

20 Ακριβώς, το ίδιο κριτήριο χρησιμοποιείται στην έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1346/2000 για τον προσδιορισμό του αντικειμένου του. Ειδικότερα, κατά την αιτιολογική αυτή σκέψη, ο κανονισμός πρέπει να περιοριστεί σε διατάξεις ρυθμίζουσες την αρμοδιότητα για την έναρξη διαδικασιών αφερεγγυότητας και τις δικαστικές αποφάσεις που απορρέουν άμεσα από τις διαδικασίες αφερεγγυότητας και συνδέονται άμεσα με αυτές.

21 Λαμβανομένης υπόψη αυτής της προθέσεως του νομοθέτη και προς διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του κανονισμού αυτού, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απονέμει, επίσης, διεθνή δικαιοδοσία στο κράτος μέλος εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας προς εκδίκαση αγωγών που απορρέουν άμεσα και συνδέονται στενά με τη διαδικασία αυτή.

22 Η εκδίκαση του συνόλου των αγωγών που συνδέονται άμεσα με την αφερεγγυότητα μιας επιχειρήσεως από τα δικαστήρια του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για την κίνηση της διαδικασίας αφερεγγυότητας εξυπηρετεί, επίσης, τον σκοπό της βελτιώσεως της αποτελεσματικότητας και της ταχύτητας των διαδικασιών αφερεγγυότητας που έχουν διασυνοριακά αποτελέσματα, όπως τονίζεται στη δεύτερη και στην όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1346/2000.

23 Την ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνει, επίσης, η τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, κατά την οποία απαιτείται, προς διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, να μην παρακινούνται τα μέρη να μεταφέρουν τα περιουσιακά τους στοιχεία ή τις νομικές διαφορές τους από ένα κράτος μέλος σε άλλο επιδιώκοντας να βελτιώσουν τη νομική τους κατάσταση (forum shopping).

24 Το ενδεχόμενο παράλληλης δικαιοδοσίας πλειόνων δικαστηρίων προς εκδίκαση ανακλητικών αγωγών που ασκούνται σε διάφορα κράτη μέλη θα καθιστούσε δυσχερή την επίτευξη ενός τέτοιου σκοπού.

25 Τέλος, η διατυπωθείσα στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 επιβεβαιώνεται από το άρθρο 25, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού. Πράγματι, το πρώτο εδάφιο της δεύτερης αυτής διατάξεως επιβάλλει υποχρέωση αναγνωρίσεως σχετικώς με τη διεξαγωγή και την περάτωση διαδικασίας αφερεγγυότητας αποφάσεων που εκδίδονται από δικαστήριο του οποίου η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας αναγνωρίζεται σύμφωνα με το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού, δηλαδή δικαστήριο που είναι αρμόδιο δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού.

26 Δυνάμει όμως του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000, το πρώτο εδάφιο της παραγράφου αυτής εφαρμόζεται επίσης επί

αποφάσεων οι οποίες απορρέουν άμεσα από τη διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτή. Επομένως, κατά τη διάταξη αυτή τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε διαδικασία αφερεγγυότητας, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού 1346/2000, μπορούν να επιλαμβάνονται και αγωγών όπως αυτή περί της οποίας πρόκειται στην κύρια δίκη.

27 Στο πλαίσιο αυτό, η φράση «και αν ακόμη εκδοθούν από άλλο δικαστήριο», στην τελευταία περίοδο του άρθρου 25, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού δεν εκφράζει βούληση του κοινοτικού νομοθέτη να αποκλείσει τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους στο έδαφος του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας προς εκδίκαση αγωγών όπως αυτές περί των οποίων πρόκειται στην παρούσα υπόθεση. Ειδικότερα, η φράση αυτή υποδηλώνει ότι απόκειται στα κράτη μέλη να ορίζουν το κατά τόπο και καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο δεν απαιτείται οπωσδήποτε να είναι εκείνο που διέταξε την κίνηση της διαδικασίας αφερεγγυότητας. Επιπροσθέτως, η φράση αυτή αναφέρεται στην αναγνώριση αποφάσεων περί κινήσεως διαδικασίας αφερεγγυότητας, την οποία προβλέπει το άρθρο 16 του κανονισμού 1346/2000.

28 Βάσει όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας είναι αρμόδια να επιλαμβάνονται αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως στρεφόμενης κατά εναγομένου ο οποίος έχει την καταστατική του έδρα σε άλλο κράτος μέλος.

29 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα παρέλκει απάντηση στο δεύτερο.

Επί των δικαστικών εξόδων

30 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας είναι αρμόδια να επιλαμβάνονται αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως στρεφόμενης κατά εναγομένου ο οποίος έχει την καταστατική του έδρα σε άλλο κράτος μέλος.

(υπογραφές)